

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 605/2022-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ivana Fiačana a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky Slovenskej republiky, za ktorú koná **Vojenské lesy a majetky SR, štátny podnik**, Lesnícka 23, Pliešovce, IČO 31 577 920, zastúpenej advokátom JUDr. Milošom Barbušom, Štúrova 13, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 1 Co 3/2021-686 z 11. februára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na rovnosť účastníkov konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Co 3/2021-686 z 11. februára 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka žiada priznať finančné zadosťučinenie v sume 34 236,83 eur a náhradu trov konania v konaní na ústavnom súde.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledujúci stav veci: Sťažovateľka vystupovala v procesnom postavení žalobkyne proti žalovaným fyzickým osobám v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v konaní vedenom Okresným súdom Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 2 C 139/2010. Okresný súd uznesením č. k. 2 C 139/2010-585 z 30. apríla 2020 konanie zastavil a rozhodol, že stranám sporu nepriznáva náhradu trov konania.

3. Výrok o zastavení konania odôvodnil okresný súd existenciou prekážky začatého konania (litispendencie) spočívajúcej v prebiehajúcom konaní s totožným predmetom sporu, ktoré začalo na základe žaloby podanej 6. novembra 2006 (pôvodne vedené pod sp. zn. 3 C 168/2006) a ktoré je vedené na okresnom súde pod sp. zn. 3 C 150/2014. Výrok o trovách konania odôvodnil existenciou dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré odôvodňujú aplikáciu § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Okresný súd poukázal na povahu a okolnosti sporu, ako aj na jedinečnosť procesnej situácie vedúcej k zastaveniu konania. Tá bola dôvodom uplatnenia výnimky zo zásady zodpovednosti za zastavenie konania, ktoré zavinila žalobkyňa. Okresný súd ďalej uviedol, že *„prečíslovanie pozemkov, zmeny žaloby a spájanie vecí na spoločné konanie spôsobilo medzi prejednáványmi spormi na tunajšom súde zjavnú zmätočnosť nie len pre žalobcu, ale aj pre konajúci súd, o čom svedčí aj skutočnosť, že až odvolací súd v uznesení č. k. 13Co/121/2016-506, 13Co/122/2016-506 zo dňa 26.09.2017 zistil totožnosť sporu sp. zn. 2C/139/2010 so skôr začatým sporom sp. zn. 3C/150/2014“*.

4. Proti výroku o trovách konania podali odvolanie žalovaní. Krajský súd napadnutým uznesením zmenil napadnutý výrok tak, že priznal žalovaným nárok na náhradu trov prvoinštančného konania proti sťažovateľke ako žalobkyni v rozsahu 100 %. Zároveň priznal žalovaným náhradu trov odvolacieho konania proti sťažovateľke v rozsahu 100 %.

5. Podľa krajského súdu bolo nepochybne preukázané, že ako prvé začalo na súde prvej inštancie konanie pod sp. zn. 3 C 168/2006, v ktorom sa sťažovateľka domáhala určenia práva hospodárenia so spornými nehnuteľnosťami. Po zrušení už právoplatných rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu dovolacím súdom došlo v tomto spore k zmene spisovej značky konania na sp. zn. 3 C 150/2014. Uznesením z 5. septembra 2014 bola pripustená zmena žaloby o určenie, že vlastníkom sporných nehnuteľností je sťažovateľka. V konaní vedenom na okresnom súde pôvodne pod sp. zn. 2 C 41/2012 (konanie bolo následne spojené s vecou sp. zn. 2 C 139/2010) sa sťažovateľka ako žalobkyňa domáhala na základe žaloby zo 14. marca 2012 určenia vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam proti tým istým žalovaným. Táto žaloba bola podaná pred pripustením zmeny žaloby uznesením z 5. septembra 2014 vo veci sp. zn. 3 C 150/2014.

6. Krajský súd za týchto okolností považoval za nesprávny postup okresného súdu, ktorý aplikoval § 257 CSP a nepriznal náhradu trov žiadnej zo strán. Bola to žalobkyňa (sťažovateľka, pozn.), kto spôsobil prekážku litispendencie tým, že vo veci sp. zn. 3 C 150/2014 zmenil žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, hoci takéto konanie už prebiehalo pod sp. zn. 2 C 41/2012. Následne sa na základe pokynu odvolacieho súdu muselo konanie v prejednávanej veci zastaviť. Nemožno hovoriť o zmätočnosti postupu súdu prvej inštancie, pretože rozhodujúce procesné situácie nastali na základe procesných návrhov a postupov sťažovateľky, a preto krajský súd zmenil výrok o trovách prvoinštančného konania a priznal nárok na ich náhradu žalovaným proti sťažovateľke, ktorá zavinila zastavenie konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu krajského súdu argumentuje:

a) Krajský súd dospel na základe ústavne nesúladnej interpretácie a aplikácie právnej normy na nesprávne deklarovaný skutkový stav k ústavne nesúladným právnym záverom o tom, kto je v danom prípade pre účely rozhodovania o trovách procesne zodpovedný za zastavenie konania. Otázka totožnosti predmetu konania a najmä čas jej vzniku boli kľúčovou právnou otázkou, ktorú krajský súd v napadnutom uznesení posúdil nesprávne, ústavne nesúladne. Rozhodnutie o trovách konania je založené na nesprávnom právnom závere, ktorý je dokonca v priamom rozpore s právnym záverom, ktorý bol kľúčový pre rozhodnutie o skončení konania v tej istej veci.

b) Extrémna nelogickosť odôvodnenia napadnutého uznesenia spočíva predovšetkým v tom, že aplikácia právnych záverov odvolacieho súdu v rozhodnutí o trovách konania priamo spochybňuje právne závery toho istého odvolacieho súdu v súvislosti s rozhodnutím o zastavení konania. Právne závery odvolacieho súdu (senátu 1Co) o vzniku prekážky litispencie sú v priamom rozpore s právnymi závermi toho istého súdu (senáty 4Co a 13Co). Takáto situácia nie je ústavne udržateľná a takéto rozhodnutie pôsobí extrémne arbitrárne.

c) Odôvodnenie napadnutého uznesenia nespĺňa ústavné požiadavky na odôvodnenie, keďže jeho nedostatky sú takej intenzity, že tým dochádza k porušeniu práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Súd sa v odôvodnení rozhodnutia logicky a vierohodne nevysporiadal nielen s argumentáciou sťažovateľa obsiahnutou v odvolaní, ale ani so zisteným skutkovým stavom. Ak súd v odôvodnení napadnutého uznesenia postaví svoje závery na nesprávnych skutkových zisteniach (v rozpore s vykonaným dokazovaním) a právnych záveroch (v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou, ale najmä svojimi vlastnými skoršími a záväznými rozhodnutiami v tej istej veci), ide o rozhodnutie arbitrárne. Napadnuté uznesenie navyše napĺňa znaky tzv. „prekvapivého rozhodnutia“.

d) Napadnuté uznesenie porušuje aj základné právo na rovnosť účastníkov v konaní. Tým, že súd nesprávne posúdil procesné zavinenie zastavenia konania, a tým, že v danej veci vydal v neprospech sťažovateľky nečakané a prekvapivé rozhodnutie, proti ktorému nie je prípustný žiadny opravný prostriedok, narušil ústavne garantovanú rovnosť účastníkov v konaní. V danom prípade v dôsledku nesprávneho rozhodnutia došlo k zvýhodneniu žalovaných a znevýhodneniu sťažovateľky, a to bez primeraného odôvodnenia.

e) Sťažovateľka uvádza, že proti napadnutému uzneseniu zákon účinne neposkytuje žiadne opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky na ochranu jej základných práv alebo slobôd. Ochrany práv, ktorých sa sťažovateľka domáha, sa nemohla účinne domôcť podaním mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania), keďže v zmysle § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. m) CSP dovolanie proti zmeňujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania nie je prípustné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na rovnosť účastníkov konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu,

ktorým bol zmenený výrok uznesenia okresného súdu o trovách konania tak, že žalovaným bol priznaný nárok na náhradu trov prvoinštančného konania proti žalobkyni v rozsahu 100 %. Sťažovateľka považuje rozhodnutie krajského súdu za arbitrárne, nelogické a nedostatočne odôvodnené.

9. Ústavný súd v prvom rade skúmal, či sťažovateľka vyčerpala všetky dostupné prostriedky nápravy, ktoré jej právny poriadok umožňuje využiť. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že v uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270) dospel k záveru, že podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v odvolacom konaní, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou. Rozhodnutie odvolacieho súdu o takomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno podľa § 420 CSP považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

10. Rozhodnutie uvedené v predošlom odseku bolo zverejnené všeobecne dostupným spôsobom pred vydaním napadnutého uznesenia, teda aj pred podaním posudzovanej ústavnej sťažnosti. Na toto rozhodnutie nadviazal ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 387/2019 z 2. apríla 2020 (takisto pred vydaním napadnutého uznesenia), v ktorom uviedol, že výrok rozsudku o nároku na náhradu trov konania má povahu uznesenia, ktoré možno z dôvodov zmätočnosti napadnúť dovolaním. Už po podaní ústavnej sťažnosti ústavný súd pokračoval v nastolenom judikatúrnom trende (napr. III. ÚS 529/2021, I. ÚS 255/2021, I. ÚS 196/2021). Možnosť dovolacieho prieskumu výroku o nároku na náhradu trov konania sa potvrdila aj v praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. 2 Cdo 89/2020, uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia č. k. 1 VObdo 2/2021 z 29. septembra 2021).

11. Tvrdenia sťažovateľky o arbitrárnosti, nelogickosti a nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia o nároku na náhradu trov konania sú nepochybne argumentáciou dotýkajúcou sa posudzovania postupu súdu ako potenciálne narúšajúceho právo na spravodlivý proces, čo možno nepochybne podradiť pod dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (porov. IV. ÚS 154/2020, IV. ÚS 167/2020, IV. ÚS 447/2020). Samotný záver o danosti tvrdenej vady zmätočnosti, a tým aj prípustnosti dovolania, je v plnej právomoci Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako súdu dovolacieho. Ústavný súd zistil, že proti napadnutému uzneseniu dovolanie nebolo podané.

12. Možno teda uzavrieť, že sťažovateľka mala v tomto prípade k dispozícii dostupný prostriedok nápravy, ktorý nevyužila, a to podanie dovolania podľa § 420 CSP, ktorého prípustnosť nie je vylúčená proti rozhodnutiu o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. m) CSP tak, ako to je v prípade dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP, ako správne uvádza sťažovateľka. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti netvrdí, že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto neprichádza do úvahy ani postup podľa § 132 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Na základe uvedených dôvodov bola podaná ústavná sťažnosť odmietnutá pre neprípustnosť podľa § 132 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

14. Keďže ústavný súd odmietol podanú ústavnú sťažnosť ako celok, rozhodovanie o ďalších nárokoch sťažovateľky uvedených v petite ústavnej sťažnosti stratilo právny význam.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu